

Het verhaal van de vernieuwingsbeweging sinds 2004

De opmars van de PVDA: “It’s an amazing story”

Achter de opmars van de PVDA van een kleine partij naar een politieke factor van betekenis, zit een wonderlijk verhaal. Naar aanleiding van de bekendmaking dat Peter Mertens de fakkel van het voorzitterschap doorgeeft, lopen we mee met de vernieuwingsbeweging die in 2004 startte. We volgen het verhaal via citaten uit de traditionele pers.

GILLE FEYAERTS, 8 november 2021

	leden	afdelingen	kiezers ¹	parlements- leden ²	lokale mandatarissen ³
2003	800	80	20.825	-	5
2008	2.800	120	56.157	-	15
2015	8.500	280	251.276	8	52
2021	24.000	400	584.621	43	169

“It’s an amazing story.” Dat zei de Indiase journalist en marxist Vijay Prashad over de opgang van de PVDA. En dat is het ook, een wonderlijk verhaal. Van een kleine partij groeide de PVDA de afgelopen twintig jaar uit tot een politieke factor van betekenis.

Het verhaal is uniek, omdat het zo tegen de stroom in gebeurde. In de rest van Europa hebben marxistische partijen het heel moeilijk gekregen. Volgens het Amerikaanse magazine *Jacobin* is de PVDA vandaag “een van de meest dynamische krachten van Europees links”. “De verkiezingen van 26 mei 2019 hebben dit beeld alleen maar bevestigd”, schrijft het socialistisch magazine.⁴

Wie meent dat de implosie van de traditionele partijen automatisch wind in de zeilen van authentiek links blaast, moet eens naar de rest van Europa kijken. Links heeft het moeilijk, en gaat achteruit. Behalve in België, waar ‘complexloos links’ – de term is van voormalig VRT-journalist Jos Bouveroux – de afgelopen twee decennia aan een forse klim opwaarts bezig is.⁵

---

1 Nationale uitslagen PVDA-PTB voor de Kamerverkiezingen 2003, 2007, 2014 en 2019

2 Parlementaire verkozenen. In 2019: Europees Parlement: 1; Kamer van Volksvertegenwoordigers: 12; Senaat: 5; Vlaams Parlement: 4; Waals Parlement: 10; Brussels Hoofdstedelijk Parlement: 11; Parlement van de Franse Gemeenschap: 13

3 Lokale mandatarissen. In 2018: 43 verkozenen in 21 gemeente- en districtsraden in Vlaanderen, 36 verkozenen in 7 gemeenteraden in Brussel, en 78 verkozenen in 16 gemeenteraden in Wallonië. Daarnaast: 12 provincieraadsleden

4 David Broder, A Marxist in the European Parliament. *Jacobin*, 31 mei 2019

5 Jos Bouveroux, La gauche décomplexée de Peter Mertens, *Septentrion*, 42e jaargang, 4e trimester 2013, PP 88 – 89.

Het had ook helemaal anders kunnen uitdraaien. In 2003 zit de kleine geëngageerde partij aan de grond. Aan Stijn Meuris doet Peter Mertens in *Humo* het verhaal van de vernieuwing uit de doeken: “Vroeger had je de zogenaamde rode gordel rond Antwerpen waar de socialisten tot 40 procent van de stemmen haalden. Die zijn in de jaren negentig voor een groot deel naar het Vlaams Blok gegaan, en niet naar ons. Dat lag ook deels aan ons, omdat we te dogmatisch, te sectair en betweterig bezig waren. Te hermetisch eigenlijk, dat stoorde me enorm. Het kantelpunt kwam er toen we in 2003 met Resist volledig faalden in de federale verkiezingen. Toen zijn we echt met onze kop tegen de muur gelopen en beseften we dat het zo niet verder kon. Het was vernieuwen of afsterven.”⁶

“Vernieuwen of afsterven”, dat is de keuze in 2003

Vernieuwen of afsterven, dat is de keuze in 2003. Wanneer de partij bij de federale verkiezingen van dat jaar amper 20.825 stemmen haalt, geeft bijna niemand nog een stuiver voor haar toekomst. De partij ligt overhoop met de vakbonden, met progressieve organisaties, en met zowat iedereen. De PVDA telt enkele tientallen afdelingen, en de leeftijdspiramide wordt steeds ouder. De marxisten geraken meer en meer vervreemd van het zout en de olie, de dagdagelijkse zorgen van de mensen.

In de partij groeit de eenheid dat het zo niet verder kan, en dat het gedaan moet zijn met de betweterigheid, de wereldvreemdheid, en het dogmatisme. Op algemene ledenvergaderingen kiezen de leden massaal voor vernieuwing. Dat is het kantelpunt én de redding van de PVDA. Enkele gauchistische hardliners worden uit de partij gezet, en er wordt een nieuwe Dagelijks Bestuur verkozen met Peter Mertens, Boudewijn Deckers en Lydie Neufcourt. Dat trio moet de vernieuwingsbeweging op gang trekken, en dat doen ze samen met 800 gemotiveerde partijleden.

“Pas nadat de jonge generatie had gezegd dat het zo niet verder kon, werd de vernieuwing ingezet. Met succes”, schrijft Walter Pauli later in *Knack*. “Peter Mertens wordt door vriend en vijand erkend als de architect van dat succes.”⁷ Maar het is niet alleen de jongere generatie die aan de vernieuwing trekt. Het zijn de verschillende generaties samen die zich vinden in een nieuwe ploeg. Dat maakt ook precies de sterkte uit van de partijvernieuwing, dat ze breed gedragen wordt door de verschillende generaties in de partij.

‘Back to basics’, zegt die ploeg. Ze wil de concrete problemen van de werkende klasse aanpakken. Met de daad, niet met gepraat. De eerste belangrijke stap wordt gezet wanneer dokter Dirk Van Duppen van Geneeskunde voor het Volk in 2004 zijn ‘Kiwi-model’ voor goedkope geneesmiddelen lanceert. Die campagne maakt heel veel nieuwe energie los en zet de PVDA opnieuw op de kaart. “Het succes was immens. De sp.a, met voorzitter Steve Stevaert op kop, probeerde ‘kiwi’ te kapen

---

6 Stijn Meuris, Stijn Meuris praat met Peter Mertens. *Humo* nr 3841, 15 april 2014

7 Walter Pauli, Het marxistisch reveil: Raoul Hedebouw en Peter Mertens. *Knack*, 5 augustus 2015

door zelf met dat voorstel de boer op te gaan. Het halve ACV/ACW en de hele KWB steunden Van Duppen”, klinkt het.⁸

De Kiwi-campagne is het eerste keerpunt. Een tweede keerpunt volgt het jaar nadien, met de strijd tegen het Generatiepact van minister van Pensioenen Bruno Tobback. Op 28 oktober 2005 betogen 100.000 vakbondsleden in Brussel tegen de pensioenhervorming. Op het congres van de sp.a keren honderden syndicalisten de sociaaldemocratie letterlijk de rug toe. Velen van hen zullen bij de PVDA terecht komen en een cruciale rol spelen in de vernieuwing. Dat gebeurt ook in het zuiden van het land, wanneer tientallen syndicalisten authentiek links vervoegen, gedegouteerd door de ‘affaires’ en door de onafgebroken regeringsdeelname van de PS aan de verschillende inleveringsregeringen. Zo krijgen de marxisten opnieuw aansluiting bij de syndicale beweging.

De nieuwe leiding mobiliseert de partij voor een Vernieuwingscongres, dat plaatsvindt rond drie assen: een beginselvaste partij zijn, een soepele partij zijn, een partij van de werkende klasse zijn. Die aanpak loont, schrijft *Le Monde Diplomatique* later: “Om de opgang van de PVDA te begrijpen, moeten we teruggaan naar de strategische wending die de partij nam tijdens haar congres van 2008.”⁹ Op dat Vernieuwingscongres van 2008 wordt Peter Mertens als voorzitter gekozen. “Vandaag, met de economische crisis is Marx actueler dan ooit. Hij blijft onze inspiratiebron, omdat we zijn kritiek op het kapitalisme onderschrijven”, zegt hij.¹⁰ Tegelijk legt de vernieuwde partij het oude dogmatisme af. “Gedaan met het dogmatisme, plaats voor een partij die dichter bij de dagelijkse problemen van de mensen staat”, noteert *La Libre Belgique*.¹¹ De PVDA zoekt haar eigen weg. “We kunnen leren van anderen. Maar we denken er niet aan een doorslagje te worden van wat elders gebeurt. De Nederlandse SP heeft elke verwijzing naar het marxisme aan de kant geschoven en richt zich in haar werking op de wijken, terwijl het voor ons net essentieel blijft om aanwezig te zijn in het hart van de werkende klasse”, zegt de jonge voorzitter aan de krant.¹²

Voortaan wegen de dossiers van de PVDA op het politiek debat

Volgens het gezaghebbende Britse socialistische blad *Tribune* spelen “de reorganisatie van de partij en het vernieuwingsproces van het congres van 2008” een “cruciale rol” die toelaat om zich op te werpen als “een geloofwaardig alternatief, met zowel een sociaal als een ecologisch discours, maar ook praktische oplossingen voor de economische problemen veroorzaakt door de financiële crisis”.¹³

---

8 Walter Pauli, ‘Marx Brothers’ willen Wetstraat een neus zetten. *De Morgen*, 5 juni 2009

9 Sébastien Gillard, La Wallonie « contaminée » par la gauche radicale. *Le Monde Diplomatique*, november 2017, p. 10-11

10 Joël De Ceulaer, Peter Mertens (PVDA) over zijn ideologie. ‘Alleen wij stellen het systeem ter discussie’. *Knack*, 11 februari 2009

11 Pierre Gilissen, Le PTB-PVDA fait peau nouveau, *La Libre Belgique*, 28 februari 2008

12 Pierre Gilissen, Le PTB-PVDA fait peau nouveau, *La Libre Belgique*, 28 februari 2008

De partij groeit als kool. Overal in het land stampet de partij nieuwe afdelingen uit de grond, en dat gaat met vallen en opstaan. Dat proces wordt georganiseerd door Lydie Neufcourt, die vanaf 2004 mee de partij leidt in het Dagelijks Bestuur. In de traditionele politiek volgt ondertussen het ene kartel het andere experiment op. Lijst Dedecker belooft een omwenteling maar zal uiteindelijk een eenzame eenmansoperatie blijken, de N-VA hangt haar karretje aan de CD&V en zal de christendemocraten van binnenuit leegeten, de sp.a vormt een kartel met Spirit, en Erik De Bruyn verkondigt dat hij de nieuwe linkse voorzitter van de sociaaldemocraten zal worden. Quod non.

De marxisten blijven er kalm onder, en weten wat ze willen. Ze willen een stevige marxistische partij uitbouwen in heel het land, met afdelingen in de volkswijken en op de werkvloer. Ze willen een partij opbouwen die tegen weer en wind bestand is. “Het is zoals bij de drie biggetjes. Er zijn er die huizen bouwen die uiteindelijk worden weggeblazen. Wij bouwen daarentegen een stenen huis, want we weten dat er nog zware stormen aankomen”, vertelt de partijvoorzitter aan *L’Avenir*.¹⁴

In het zuiden van het land lijken de vier traditionele partijen (MR, PS, cdH en Ecolo) het politieke landschap te monopoliseren. De opkomst van de PVDA als een kracht waarmee rekening moet worden gehouden, zal het status quo dooreen schudden. De partij werd eerst beschreven als een mug die de heersende orde prikjes uitdeelde, maar zal uitgroeien tot een stevige organisatie.

Op minder dan achttien jaar tijd zal de PVDA groeien van 80 afdelingen met 800 leden naar 400 afdelingen met 24.000 leden, en dat mag best een stevige sprong genoemd worden. Temeer omdat de PVDA geen passieve politieke consumenten als lid wil, maar wakkere leden. “Wij zijn een grassroots-partij. Wij zijn meer dan een handvol verkozenen. Wij zeggen niet tegen de mensen dat wij het voor hen gaan oplossen. Voor ons geen cliëntelisme à la PS. Ons ideaal is: word wakker, sta zelf op en dwing zelf uw rechten af”, klinkt het.¹⁵

Ook op politiek vlak verandert het. “Ik vind extreemlinks een interessant fenomeen, maar ik noch mijn partij behoren daartoe”, zegt Peter Mertens aan *Humo*.¹⁶ De partij wil wegeen op het debat, en zelf ook punten op de agenda zetten. Zo wordt de ‘miljonairstaks’ gelanceerd, een tot in de details uitgewerkt voorstel om een vermogensbelasting in te voeren die enkel de twee procent grootste vermogens van het land treft. Dat is geen slogan, maar een concreet uitgewerkt actie-ordewoord waarmee de PVDA de boer op trekt.

Onder aansturing van David Pestieau brengt de studiedienst van de PVDA het ene hete dossier na het andere uit. Dat rode denkfabriekje valt ook journalisten op. “De

---

13 Denis Rogatyuk , Belgium’s Left Breakthrough. Tribune, 6 juni 2019.
<https://tribunemag.co.uk/2019/06/belgiums-left-breakthrough>

14 Pascale Serret & Caroline Fixelles, Peter Mertens : « Main dans la main, camarades ! ». *L’Avenir*, 2 juni 2018

15 Peter De Lobel, Peter Mertens ‘Ik ben weer iets radicaler geworden’. *De Standaard*, 19 december 2016

16 *Humo* sprak met Peter Mertens & Geert Noels. *Humo* nr 3732, 13 maart 2012

partij heeft zwaar geïnvesteerd in haar studiedienst en PVDA'ers als Tom De Meester (energie) en Marco Van Hees (fiscaliteit) krijgen in de media een gezaghebbende stem als expert. Voor hen geldt de partijrichtlijn: cijfers moeten van beton zijn. En vooral: geen uitroeptekens, wel nuancering", noteert *Knack*.¹⁷ Voortaan wegen de dossiers van de PVDA op het politieke debat. "De juistheid van de feiten en cijfers die de PVDA aanreikt, valt bezwaarlijk te ontkennen", weet Rik Van Cauwelaert.¹⁸

"Vandaag communiceert de partij snedig, scherp en kort op de bal"

"Eerst de fundamenten, dan de communicatie", klinkt het bij de PVDA. Let wel: ook de communicatie gaat de schop op. "Het moest anders: qua beeld en taal. Vroeger was de PVDA exclusief op de mind gericht, wat zich voornamelijk uitte in lange pamfletten. Vandaag viseren we de mind én soul", zegt de partijvoorzitter in *Humo*.¹⁹ Als bij de verkiezingen van 2009 het communautair gekibbel de overhand haalt, nemen de marxisten het vastgeroeste 'politieke circus' van de Wetstraat op de korrel. "PVDA zet politiek een rode neus", titelt *De Standaard*, en voor het eerst wordt de PVDA, die op dat ogenblik in geen enkel parlement vertegenwoordigd is, talk-of-the-town.²⁰

De kleine David die het moet opnemen tegen Goliath weet dat communicatie essentieel is. "Politieke marketing is bij de PVDA al lang geen scheldwoord meer. Weg is de drammerigheid van de beginjaren, toen verkiezingsaffiches vaak op een integraal hoofdstuk uit een marxistisch handboek leken", schrijft *Knack*. "Vandaag communiceert de partij snedig, scherp en kort op de bal. Peter Mertens muntte bijna op zijn eentje het begrip 'graaien' in de Wetstraat."²¹ De partij baseert zich op de Italiaanse communist Antonio Gramsci: taal maakt een essentieel onderdeel uit van de strijd voor de culturele hegemonie. Op dezelfde wijze zal Tom De Meester in 2015 de term 'Turteltaks' lanceren, om de extra energietaks die Vlaams minister Turtelboom invoert te duiden.

Taal is belangrijk, maar een grondige economische analyse blijft de basis, begrijpt het Franse magazine *Le Monde Diplomatique*: "De leiding van de PVDA erkent hun gewijzigd taalgebruik, maar toch houdt ze zich ver van populisme, ook van links populisme. De partij wil vooral een 'socialisme 2.0' opbouwen – om het met de woorden van PVDA-voorzitter Peter Mertens te zeggen – waarbij het begrip klassenstrijd een prominente plaats behoudt. 'Wij brengen een verhaal op basis van een klassenanalyse, maar dan wel aangepast aan de situatie van vandaag', legt Charlie Le Paige, voorzitter van de PVDA-studentenbeweging Comac, uit."²²

17 Walter Pauli, Radicaallinks. Het rode fabriekje. *Knack*, 24 oktober 2012

18 Rik Van Cauwelaert, PVDA na de facelift. *Knack*, 11 januari 2012

19 Bart Vanegeren, Een dag in het spoor van Peter Mertens. *Humo* nr 3766, 6 november 2012

20 Wim Winckelmans, PVDA+ zet politiek een rode neus, *De Standaard*, 28 mei 2009

21 Han Renard en Jeroen Zuallaert. Hoe 'cool Raoul' Wallonië inpalmt. *Knack*, 26 juli 2017

22 Sébastien Gillard, La Wallonie « contaminée » par la gauche radicale. *Le Monde Diplomatique*, november 2017, p. 10-11

Met duizenden actieve leden in de volkswijken en op de fabrieksvloer, die al lang door de traditionele partijen zijn opgegeven, heeft de partij een enorme troef. Ze hebben de vinger aan de pols van de werkmans en werkvrouw. “Niemand heeft de terreinkennis van de PVDA. Bovendien spit de partij geregeld primeurs naar boven, bijvoorbeeld dat multinationals in België amper belastingen betalen”, zo wordt gezegd.²³ De combinatie van terreinkennis en vakkennis wordt een van de sterkste punten van de partij. Maar de partij let erop dat de verhalen levendig en herkenbaar blijven, en niet verzinken in een moeras van cijfers en grafieken. Wij moeten onze eigen ‘story-telling’ maken, vertelt de voorzitter aan het Amerikaanse magazine *Jacobin*.²⁴

“Meer lezers dan stemmen”

“De PVDA is de laatste Belgische partij. Hoe komt het dat u nog niet gesplitst bent?”, vraagt Joël De Ceulaer wanneer Peter Mertens pas voorzitter is geworden. Die antwoordt: “Dat vind ik een bizarre vraag. Hoe komt het dat al die andere partijen wél gesplitst zijn? Is het niet eigenaardig dat alle partijen in ons parlement maar aan één kant van de taalgrens aan verkiezingen deelnemen? Zou een federale kieskring niet de logica zelve zijn?”²⁵ Geen splitsing, maar eenheid. Dat ziet ook de Franse krant *Le Monde*: “Voor Peter Mertens, de voorzitter van de PVDA, zijn de ‘twee democratieën’ binnen België eerder die van de rijken en die van de armen. Hij pleit dan ook voor een gezamenlijke strijd van het noorden en het zuiden van België.”²⁶

De voorzitter droomt van een solidariteitsfestival naar het model van het Fête de l’Huma in Parijs, georganiseerd door het communistische dagblad *L’Humanité*. Bij een boekvoorstelling van *Op Mensenmaat* bij het Masereelfonds in Oostende krijgt hij te horen dat er misschien in Bredene-aan-Zee plaats is voor zo’n initiatief. Niemand gelooft dat de PVDA 10.000 mensen kan samen krijgen, maar de partij zet door en in 2010 wordt ManiFiesta geboren, dat ondertussen is uitgegroeid tot een meerdaags festival met 15.000 bezoekers. “Nous sommes un, wij zijn één”, klinkt het in de toespraak op de eerste editie van ManiFiesta. Het is de start van een lange solidariteitsbeweging, die uiteindelijk in 2021 zal leiden tot het eenheidsmanifest ‘We Are One’ van ondervoorzitter David Pestieau.

Ondertussen is het geduldig timmeren aan de opbouw van de partij. De partij telt heel wat meer afdelingen, ook in de wereld van de arbeid. Onder leiding van Kim De Witte worden de provinciale leidingen geduldig vernieuwd en verjongd, en zal de partij actief worden in alle provincies van het land. De studiedienst weet zich verder op de kaart te zetten met sterke en onderbouwde dossiers rond fiscaliteit, energie,

---

23 Peter Casteels & Simon Demeulemeester, Van N-VA tot PVDA: de partijfiches op een rij. Knack, 22 mei 2019

24 David Broder, An Interview with Peter Mertens. “We Are a Marxist Party That Believes in a Socialist Future”. *Jacobin*, 15 december 2018

25 Joël De Ceulaer, Peter Mertens (PVDA) over zijn ideologie. ‘Alleen wij stellen het systeem ter discussie’. Knack, 11 februari 2009

26 Jean-Pierre Stroobants. La gauche radicale belge rivalise avec le PS. *Le Monde*, 18 oktober 2017

gezondheidszorg, pensioenen, openbare diensten, en democratische rechten. De meest succesvolle campagne is die tegen de hoge energieprijzen, die eerst zal leiden tot de btw-vermindering op elektriciteit, en uiteindelijk ook zorgt voor de afschaffing van de gehate Turteltaks in Vlaanderen.

De eerste doorbraak op ruimere schaal komt niet met verkiezingen, maar wel met... een boek. Tot grote verrassing van velen stoot *Hoe Durven Ze?*²⁷ in december 2011 meteen door naar de eerste plaats van de Top 10 non-fictie, waar het bijna een jaar zal blijven. "Meer lezers dan stemmen", kopt *De Standaard*.²⁸ "Een bestseller vol marxistische ideeën", titelt *Le Soir*.²⁹ De schrijver trekt de boer op en zal doorheen 150 lezingen bijna in elke parochiezaal van het land passeren. De commentaren zijn lovend. "In *Hoe Durven Ze?* voert Peter Mertens het ideologische debat met verve. Zo oogst hij steeds meer lof bij opiniemakers van uiteenlopende strekking: van Jan Blommaert, over Paul Goossens en Dimitri Verhulst tot Rik Van Cauwelaert. Het boek is verre van wereldvreemd. Dat maakt de schok alleen maar groter", schrijft Karl van den Broeck.³⁰ Met 25.000 verkochte exemplaren in Vlaanderen wordt *Hoe Durven Ze?* het tweede meeste verkochte politieke boek ooit in ons land. Voor dat exploit krijgt de auteur de "Jaap Kruithof-prijs" op de Gentse Feesten van 2012.

"Ruimer dan de Europese constructie, is het hele kapitalistische systeem in crisis", vertelt *L'Humanité Dimanche* in haar boekbespreking. "Het boek van Peter Mertens gaat een grondig maatschappijdebat aan om te komen tot een socialistisch systeem dat aangepast is aan de 21ste eeuw, een 'socialisme 2.0'. 'Een samenleving die de twee bronnen van rijkdom respecteert: de arbeid en de natuur, terwijl het kapitalisme beiden uitbuit', zoals de auteur schrijft."³¹

"Het onmogelijke realiseren: de PVDA als volwaardige actor op de politieke scène"

Een marxistische ruggengraat, een partij van de werkende klasse, actieve leden, nieuwe afdelingen, uitgebouwde studiedienst, professionele communicatie, en sterke boeken. Maar de vernieuwde partij heeft ook boegbeelden nodig. En dan komt de flamboyante Raoul Hedebouw in beeld. "Mertens (1969) en Hedebouw (1977) kennen elkaar al sinds hun studententijd. In 1994 waren er in Wallonië maandenlange stakingen tegen de onderwijshervormingen. Op het atheneum van Herstal had leerling Raoul 'Che' gesticht: het 'Comité herstalien des Ecoliers'. Mertens was toen voorzitter van de studentenbeweging van de PVDA en ging in Luik helpen. De vriendschap van toen is gebleven, de taakverdeling ook. Mertens: 'Raoul

---

27 Peter Mertens, *Hoe durven ze?* Berchem, uitgeverij Epo, 2011

28 Wouter Woussen, Meer lezers dan stemmen voor Peter Mertens. *Communist* schrijft bestseller. *De Standaard*, 21 januari 2012

29 Béatrice Delvaux, Un best-seller aux idées marxistes. *Le Soir*, 9 februari 2012

30 Karl van den Broeck, Het cassandracomplex van Peter Mertens. *De Morgen*, 25 februari 2012

31 Dominique Sicot, En Belgique 'L'Humain d'abord se dit 'socialisme 2.0'. *Humanité Dimanche*, 12 april 2012, p. 36

was toen al de spreekbuis van de jongerenbeweging, ik werkte iets meer op de achtergrond. Dat functioneert vandaag nog altijd, zij het op een ander niveau”, klinkt het.³²

Het respect is wederzijds. Mertens: “Raoul Hedebouw is onze Eden Hazard. Dat wist ik al toen ik hem voor het eerst zag, als 16-jarige scholierenleider op een bak cola voor een volle speelplaats die aan zijn lippen hing. Zonder hem zou het niet zo snel zijn gegaan.”³³ Hedebouw: “Zonder Peter zat ik hier niet. Hij heeft me overtuigd van zijn visie voor een vernieuwde PVDA, en me aan boord getrokken als woordvoerder van een modern project. Wij vormen een goed team.”³⁴

Op het Vernieuwingscongres van 2008 spreken de congresafgevaardigden een traject af. In 2012 wil de partij doorbreken in drie steden. “De partij mikt in oktober op een doorbraak in drie grote steden: Antwerpen, Luik en Molenbeek”, schrijft *Le Soir* begin 2012.³⁵ Dat lukt. En hoe. In Luik springt de PVDA met 6,41 procent de gemeenteraad in. In Antwerpen halen de communisten 8 procent van de stemmen. De PVDA zit op schema. Voormalig VRT-journalist Jos Bouveroux maakt de balans op: “De PVDA verbaasde de wereld door bij de gemeenteraadsverkiezingen van oktober 2012 in Antwerpen niet minder dan 8% van de stemmen te halen. De jonge partijleider Peter Mertens (1969) zit daar voor veel tussen. Hij heeft het onmogelijke gerealiseerd: een extreemlinkse partij omvormen tot een volwaardige actor op de politieke scène. Tot dan haalde de PVDA scores van nauwelijks meer dan 1%.”³⁶

De partij kiest resoluut voor de werkende klasse, die door de traditionele partijen in de steek wordt gelaten. “Toen PVDA-voorzitter Peter Mertens de naam bekendmaakte van de nieuwe PVDA-lijstrekker voor Limburg: Gaby Colebunders, ex-vakbondsafgevaardigde bij Ford Genk. De persconferentie en de kandidatuur kwamen uitgebreid aan bod in het Canvas-programma *Terzake*”, schrijft Walter Pauli in *Knack*. “Mertens stelde zijn nieuwe aanwinst als volgt voor: ‘Gaby is sociaal. Gaby is opgegroeid in de mijncités, onder het volk. Gaby is gewoon iemand zoals er zoveel werkende mensen zijn in Vlaanderen. En het belangrijkste: Gaby is ne vechter.’ De genaamde Gaby als individuele metafoor van wat PVDA eigenlijk collectief wil zijn als linkse partij.”³⁷

Maar ondertussen gaat ook de verrechtsing door, zeker in het Nederlandstalige politieke landschap. De marxisten willen de onvrede ook voor een rebelse en linkse stem winnen, en verliezen de lange termijn niet uit het oog. “Wij zijn, sociologisch gesproken, tien procent van de stemmen waard. We gaan die nu niet halen, maar dat is een realistisch potentieel. Onze nieuwe generatie staat klaar”, zegt de

---

32 Walter Pauli, Het marxistisch reveil: Raoul Hedebouw en Peter Mertens. *Knack*, 5 augustus 2015

33 Hannes Cattebeke, ‘Het fuck you – gehalte van deze verkiezingen was bijzonder groot’, *Het Nieuwsblad*, 8 juni 2019

34 Jan Antonissen, Raoul Hedebouw, de rode ridder van PVDA-PTB. *Humo*, 5 december 2016

35 Béatrice Delvaux, Un best-seller aux idées marxistes. *Le Soir*, 9 februari 2012

36 Jos Bouveroux, La gauche décomplexée de Peter Mertens, *Septentrion*, 42e jaargang, 4e trimester 2013, p. 88 – 89.

37 Walter Pauli, De slag om links: het probleem van Bruno Tobback, *Knack* 2 maart 2014

partijvoorzitter voorjaar 2014 aan *De Morgen*.³⁸ Datzelfde jaar maakt de PVDA een grote sprong naar 251.276 stemmen, twaalf keer meer dan tien jaar voorheen. Raoul Hedebouw vanuit Luik en Marco Van Hees vanuit Henegouwen worden verkozen in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Voor het eerst in 33 jaar zetelen er opnieuw marxisten in het parlement, en dat zal het land geweten hebben. In de provincie Antwerpen haalt de PVDA 4,5 procent van de stemmen en mist, ondanks de hoge persoonlijke score van Mertens, op een haar na de zetel.

In de herfst van 2014 is de PVDA actief om de vakbondsbeveging en burgerbeveging tegen de besparingsplannen van de nieuwe rechtse regering te ondersteunen. Op 6 november 2014 betogen 120.000 strijdbare vakbonders door de straten van Brussel, gesteund door de burgerbeveging Hart boven Hard – Tout Autre Chose, een samenwerking van honderden sociale organisaties. Later volgen drie provinciale beurtstakingen, en op 15 december is de staking algemeen. De rechtse regering wankelt maar houdt stand, en de PVDA werpt zich in de sociale strijd op als challenger van het rechtse besparingsbeleid.

Ondertussen wordt veel aandacht besteed aan het opleiden van nieuwe krachten. In het voorjaar van 2015 verschijnt *De miljonairstaks en zeven andere briljante ideeën om de samenleving te veranderen*.³⁹ “De hoe-durven-ze-generatie schreef dit boek. Een collectief project van zestien enthousiaste hemelbestormers”, noteert uitgeverij Epo op de flap. Bij de auteurs vinden we onder meer Jos D’Haese, Germain Mugemangango, Sofie Merckx, Tom De Meester, Maartje De Vries, Line De Witte, Tim Joye, Mathilde El Bakri en Youssef Handichi. Stuk voor stuk mensen die later van zich zullen laten horen.

“9 kansen op 10 dat je aan een piket de PVDA aantreft”

Rustig bouwt de PVDA verder aan haar fundamenteen. Onder leiding van Lydie Neufcourt groeit de partij van 80 naar 280 afdelingen met 8.500 leden. Onder de titel ‘verbreden, verbinden, verdiepen’ houdt de partij in 2015 haar Solidariteitscongres, waarbij het project voor een Socialisme 2.0 wordt uitgewerkt.

Mertens wordt herbevestigd als voorzitter, David Pestieau wordt ondervoorzitter en Lydie Neufcourt wordt nationaal secretaris. Zij houden de vernieuwingskoers aan, samen met een nieuwe Nationale Raad die op het congres verkozen wordt. De partijleiding investeert in de opleiding van nieuwe kaderleden, in de uitbouw van lokale afdelingen en het ontwikkelen van stevige dossiers. In het federaal parlement laten Raoul Hedebouw en Marco Van Hees flink van zich horen. In snel tempo groeit Hedebouw uit tot de lieveling van de werkende klasse in het hele land: zowel in Brussel, als in Wallonië, als in Vlaanderen oogst ‘cool Raoul’ steeds meer bijval.

Voor de klimaatop van Parijs einde 2015 werkt de partij de campagne ‘red is the new green’ uit om het klimaatprobleem als een systemisch probleem te zien. “De

---

38 Bart Eeckhout, Hoever reiken de ambities van Peter Mertens en de PVDA+? *De Morgen*, 15 maart 2014

39 Peter Mertens (red.), *De miljonairstaks en zeven andere briljante ideeën om de samenleving te veranderen*, Berchem, Uitgeverij Epo, 2015

klimaattransitie zal sociaal zijn, of zal niet zijn”, stellen de marxisten en ze zetten zich zowel af tegen de klimaatsceptici en klimaatmodernisten die zich kapot lobbyen om het klimaatprobleem te minimaliseren, als tegen de klimaat-elitisten die de factuur naar de werkende klasse en de volkeren van het zuiden willen doorschuiven. Een jonge generatie van klimaatactivisten vindt haar weg naar de PVDA, waaronder ook ene Jos D’Haese en de West-Vlaamse spoedarts Natalie Eggermont. Wanneer de Amerikaanse president Trump ons land wil bezoeken zetten zij hun schouders mee onder de mobilisatie van het protest: ‘Trump not welcome’.

Met de vrouwenorganisatie Marianne wordt onder leiding van Maartje De Vries ook het socialistisch feminisme op de agenda geplaatst. Marianne maakt er een erezaak van om te reageren op elke femicide in het land, en helpt samen met vele andere organisaties mee om de internationale vrouwendag van 8 maart in ons land nieuw leven in te blazen. ‘Geen socialisme zonder feminisme, geen feminisme zonder socialisme’, klinkt het bij Marianne.

Wanneer de Waalse regering zich in de herfst van 2016 uitspreekt tegen het nieuwe vrijhandelsakkoord CETA, schrikken de internationale beurskranten zich een hoedje. “Toen de Europese onderhandelaars vijf jaar lang gesprekken voerden met Canada over een handelsakkoord, hadden ze niet verwacht dat ze veel aandacht zouden moeten besteden aan de mening van mensen zoals Frédéric Gillot”, noteert *The Financial Times*. “Meneer Gillot is een 54-jarige besnorde staalarbeider die in het Waals parlement zetelt voor de neo-communistische Partij van de Arbeid, en hij is een van de spelers in een drama waarin een regionaal parlement mogelijks het akkoord tussen de EU en Canada op de helling zet.”⁴⁰

“*The party that’s pulling the Belgian left to the left*”, schrijft de Europese weekkrant *Politico*.⁴¹ De partij die het spectrum naar links tracht te trekken, mét inhoud. In december 2016 brengt Mertens zijn derde boek uit, *Graailand*, en ook dat boek stoot door naar de eerste plaats in de non-fictie-lijsten. Het magazine *Samenleving & Politiek* is lovend: “Naast de inhoud staat de leeservaring en daar scoort Mertens een hatrick. Het boek behandelt geen gemakkelijke materie. Het gaat over beleid, over politiek, over economie en ideologie. En toch slaagt Mertens er voor de tweede maal in om die materie bevattelijk – en zelfs aantrekkelijk – uit de doeken te doen. Het boek is doorspekt met voorbeelden die de droge materie levendig en voelbaar maken. Chapeau.”⁴²

Nog in 2016 ziet de jongerenorganisatie RedFox het levenslicht. Zij laten snel van zich horen met DiverCity, een brede campagne tegen racisme. Ook de strijd tegen seksisme, en de klimaatstrijd worden essentiële thema’s van de jongerenorganisaties die even later via TikTok en sociale media duizenden jongeren zal bereiken. Ook de

---

40 Jim Brunnsden and Duncan Robinson. Wallonia’s political intrigues underpin EU-Canada pact travails.

Impasse over trade deal has put regional parliament in spotlight. *Financial Times*, 21 oktober 2016

41 Laurens Cerulus, *The party that’s pulling the Belgian left to the left*. *Politico*, 2 januari 2017

42 Stan De Spiegelaere, ‘Graailand’, *Samenleving & Politiek*, Jaargang 24, 2017, nr. 3 (maart), pagina 93 tot 95

PVDA blijft zich consequent inzetten tegen racisme, en mobiliseert mee voor de betogingen op 21 maart, de internationale dag van de strijd tegen racisme.

Bij de gemeenteraadsverkiezingen van 2018 heeft de partij zich als doel gesteld om haar aantal verkozenen te verdriedubbelen tot 150. Zo gezegd, zo gedaan. Het worden er 169, in de drie regio's van het land. In Vlaanderen komt de eerste doorbraak in de centrumsteden, in Brussel weet de partij zich stevig te verankeren, en in Wallonië breekt authentiek links door in alle centrumsteden én in de rode gordel van Luik met scores van 15 procent en meer.

Voor *De Standaard* trekt Peter De Lobel naar Herstal: “Herstal is een van de Luikse gemeenten waar de PVDA al jarenlang sterk staat. En dat is voor een groot deel te danken aan Nadia Moscufo. De toenmalige caissière van de Aldi kwam in 2000 in de gemeenteraad. Verder dan de middelbare school was ze niet geraakt. ‘Ik stond tweede op de lijst en was eigenlijk onverwacht verkozen’, zegt ze. Achttien jaar later is ze fractieleider en lijsttrekker. En met succes. Haar fractie groeide zondag tot negen zetels. ‘Ik ben blij dat mijn partij verder kijkt dan het al dan niet hebben van een diploma.’”⁴³ In de hoofdstad wordt Francis Dagrín, arbeider bij Audi en syndicalist, verkozen in het Brussels parlement. Als men hem vraagt wat zijn collega's van zijn verkiezing vinden, antwoordt Dagrín: “Ze wisten dat ik een militant van de PVDA ben. In dat arbeidersmilieu is de partij graag gezien. Op 27 mei, toen we opnieuw aan het werk gingen, zag een groot deel van mijn collega's mijn verkiezing als hun overwinning.”⁴⁴

De sociale strijd blijft in het hart van het partijwerk staan. Aan *L'Echo* zegt een vakbonder: “Het is eigenlijk simpel: als je aan een piket staat, zul je negen van de tien keren een PVDA'er tegen het lijf lopen. De kans is een pak kleiner dat je een socialist tegenkomt.” Dat ziet ook de Belgische beurskrant zelf: “Een opvallend voorbeeld: de nationale staking van 13 februari 2019. Op die ene dag bezocht de extreemlinkse partij meer dan 600 stakingspiketten tussen Aarlen en Zeebrugge. Een bewijs van hun kracht op het terrein.”⁴⁵

“Onvoorzien: plots moest de VRT een zevende pupiter klaarzetten”

De partij wil doorbreken bij de federale en regionale verkiezingen van 2019, en gaat op de holt met een veranderingsprogramma van 840 voorstellen dat ze voorstelt in 190 gemeenten. De ideeën van de marxistische partij worden gesmaakt en luiden de doorbraak in bij de verkiezingen. “Het ‘grote voorzittersdebat’ was niet voorzien op wat er op 26 mei gebeurde”, schrijft *De Standaard* nadien. “Bij de VRT mogen alleen de voorzitters van de partijen die in het Vlaams Parlement vertegenwoordigd zijn deelnemen aan de debatten. Tot zaterdag mocht Mertens dat niet, zondagavond

---

43 Peter De Lobel, Van caissière bij Aldi tot fractieleider in gemeenteraad. *De Standaard*, 19 oktober 2018

44 Marie Hamoneau, Francis Dagrín (PTB), ouvrier chez Audi Forest et futur député. *Sudinfo La Capitale*, 9 juni 2019

45 Quentin Joris, Le PTB infiltre-t-il les rangs de la FGTB? *L'Echo*, 24 januari 2020

plots wel. Technici moesten dus snel in actie schieten om een zevende pupiter tevoorschijn te toveren.”⁴⁶

De week voor de verkiezingen had politicoloog Carl Devos nog met zekerheid bij *Phara* verkondigd dat er voor de PVDA ‘geen plaats’ was in Vlaanderen. Op de VRT hadden ze er dus geen rekening mee gehouden, en geen pupiter voorzien. De verkiezingen tonen het ongelijk: “Het grote succes van de PVDA raakte wat ondergesneeuwd door de winst van het Vlaams Belang. In de Kamer zijn de communisten nu nochtans even groot als CD&V en Open Vld. Ze doen het bijna even goed als extreemrechts. De PVDA veroverde 35 extra zetels, slechts vier minder dan Vlaams Belang, en telt nu 43 zetels in de verschillende parlementen.”⁴⁷

Dat is ook het Britse magazine *Tribune* niet ontgaan: “26 mei betekende een politieke aardverschuiving in België. De Partij van de Arbeid boekte een grote winst bij zowel de regionale, de federale als de Europese verkiezingen. De partij vestigde zich stevig als een links alternatief voor zowel centrum-links als de groene partijen in het hele land.” Het socialistische magazine spreekt over de grote vooruitgang in Brussel en Wallonië, maar merkt ook de doorbraak in Vlaanderen op: “Bovendien slaagde de partij erin om voet aan de grond te krijgen in Vlaanderen, ondanks het feit dat de conservatieve nationalist er de voorbije tien jaar de culturele en politieke hegemonie bezitten, en ondanks het electorale succes van het extreemrechtse Vlaams Belang, dat 18 federale verkozenen haalde.”⁴⁸

Opvallend: de PVDA stuurt meteen ook vier arbeiders naar het parlement: Nadia Moscufo, Gaby Colebunders, Maria Vindevoghel en Roberto D’Amico. Die vier vertegenwoordigen samen meer dan 100 jaar syndicale ervaring, hebben het hart op de tong, en zorgen voor een frisse wind in de Kamer van volksvertegenwoordigers. Met onder meer Jos D’Haese, Germain Mugemangango, Sofie Merckx, Lise Vandecasteele, Greet Daems, Youssef Handichi en Steven De Vuyst verovert ook de ‘hoe-durven-ze-generatie’ een stem in de parlementen. “De Vlaamse PVDA’ers maken zich op om in de parlementen te gaan zetelen. En ze zijn met een pak meer dan ze in hun stoutste dromen durfden te vermoeden”, schrijft *Het Nieuwsblad*.⁴⁹ Op de schouders van de jonge Antwerpenaar D’Haese wordt meteen veel druk gelegd. “Jos D’Haese, ooit begonnen als klimaatactivist, moet de Vlaamse Hedebouw worden”, staat te lezen.

“Ik blijf aan boord, maar het is tijd voor een andere kapitein”

De verkiezingsdoorbraak geeft de PVDA vleugels, maar ook veel meer werk. De partij telt ondertussen 400 afdelingen met 24.000 leden. Voor de ploeg van Nationaal

---

46 Peter De Lobel, Groeien met de vinger aan de werkmanspols, De Standaard, 3 juni 2019

47 Peter De Lobel, Groeien met de vinger aan de werkmanspols, De Standaard, 3 juni 2019

48 Denis Rogatyuk, Belgium’s Left Breakthrough. *Tribune*, 6 juni 2019.
<https://tribunemag.co.uk/2019/06/belgiums-left-breakthrough>

49 Arnout Gyssels, Vlaamse PVDA’ers maken zich op voor hun eerste legislatuur. *Het Nieuwsblad*, 4 juni 2019

Secretaris Lydie Neufcourt zijn het lange dagen. Dat geldt ook voor ondervoorzitter David Pestieau, die door *De Standaard* grappend 'de slechtst betaalde ondervoorzitter' wordt genoemd: "David Pestieau (51) is allicht de slechtst betaalde ondervoorzitter annex hoofd studiedienst van een partij. Bij de PVDA zijn ook de lonen van het kader afgestemd op wat arbeiders verdienen. Maar zijn takenpakket is zeker niet kleiner. Geen enkele partij is in zoveel parlementen vertegenwoordigd: in het Vlaamse, federale, Waalse, Brusselse en Europese parlement, en in dat van de Franse Gemeenschap, heeft de 'nationale' partij volk zitten."⁵⁰

De marxisten zitten voor het eerst ook in het Europees Parlement. Polyglot Marc Botenga, van oorsprong Nederlandstalig, maar spreekt ook perfect Frans, Engels, en Italiaans. Hij zetelt in de brede linkse fractie van The Left. Die telt 41 leden, verdeeld over 19 delegaties uit 13 landen. Tijdens het corona-jaar doet Botenga zich niet alleen in het Europees Parlement opmerken met zijn eloquente verdediging van het Europese burgerinitiatief 'No profit on pandemic', dat eist om de patenten op de covidvaccins op te heffen. Botenga wordt uitgenodigd op de Italiaanse RAI, de Britse BBC, de Duitse ARD en vele andere zenders.

De PVDA heeft vele moeders, en vele vaders. Gratis gezondheidszorg is daar een van. En geen kleintje. Met Geneeskunde voor het Volk van voorzitter Janneke Ronse telt de partij elf groepspraktijken in heel het land, met dokters en verpleegkundigen die 25.000 mensen voorzien van gratis geneeskunde van topkwaliteit. Elke dag opnieuw, veertig jaar lang. Het is dan ook geen toeval dat de PVDA vanuit 'de witte woede' in oktober 2019, nog voor de pandemie, een 'noodfonds voor de zorg' voorstelt. Het amendement van de PVDA wordt aanvankelijk als 'populistisch' weggezet, maar uiteindelijk door het parlement goedgekeurd. Het zal ervoor zorgen dat honderden nieuwe mensen in de ziekenhuizen worden aangenomen. Het toont aan hoe de PVDA een hofleverancier wordt van vernieuwende linkse voorstellen.

Tijdens de coronacrisis zal de partij zich ontpoppen tot een van de meest actieve partijen, zowel op het terrein met honderden gezondheidswerkers van Geneeskunde voor het Volk, als in de parlementen waar dokter Sofie Merckx (Kamer) en dokter Lise Vandecasteele (Vlaams Parlement) onvermoeibaar het politieke gekibbel van de verschillende ministers van gezondheid onder vuur nemen. In de koude covidwinter van 2020 organiseert de PVDA met de 'Winter van Solidariteit' meer dan 600 concrete solidariteitsinitiatieven om mensen uit de nood te helpen.

De solidariteitsacties zetten zich het jaar nadien verder wanneer in juli 2021 de Vesder-streek onderloopt. De overheidsinstellingen falen, en de hulp wordt dan maar van onderuit georganiseerd. PVDA'ers zijn geen mensen om bij de pakken te blijven zitten. *Gazet Van Antwerpen* brengt verslag uit: "Op zaterdag 17 juli, twee dagen na de overstromingen, trok Peter Mertens, voorzitter van de linkse partij PVDA, voor het eerst met een groep vrijwilligers naar Verviers. Meteen deed de PVDA via sociale media een oproep aan vrijwilligers om te helpen." Op initiatief van de partijvoorzitter worden de SolidariTeams geboren aan een keukentafel in Luik: "Inmiddels zijn ruim

---

⁵⁰ Peter De Lobel, David Pestieau: De man die de donkerrode lijnen trekt. *De Standaard*, 18 augustus 2020

2.000 vrijwilligers via onze SolidariTeams gaan helpen. De solidariteit is immens, opvallend vaak uit Vlaanderen ook.”⁵¹

Sinds 2003 heeft de PVDA een lange weg gelopen. Dat ís een ‘amazing story’. “Ik zie de wereld kantelen, en ik geloof dat het goed komt”, vertelt de betreurde dokter Dirk Van Duppen in zijn afscheidsboek in 2020.⁵² Het spreekt voor zich dat er nog een hele weg te lopen is om die wereld te doen kantelen. Naar de kant van de menselijkheid, naar de kant van de solidariteit, naar de kant van het respect voor de natuur, naar de kant van het socialisme.

Op 8 november kondigt voorzitter Peter Mertens aan dat hij zich niet opnieuw kandidaat zal stellen voor het voorzitterschap op het Eenheidscongres van 5 december dit jaar. “Het is tijd dat een andere kapitein dat werk doet, en het kan ook, want we hebben een heel nieuwe ploeg. Ik blijf aan boord, en wil me graag toeleggen op strategische kwesties, en de opbouw van de partij”, zegt Mertens. “We roeien tegen de stroom van het kapitalisme in, en dat is niet gemakkelijk. We gaan nog botsen, we gaan nog vallen, en we gaan terug opstaan. Met een nieuwe generatie marxisten aan boord, en meer jongeren en meer arbeidsters en arbeiders in de leiding dan ooit. We hebben een politieke eenheid rond ons socialistisch maatschappijproject, en dat is fundamenteel. En we hebben ook een levendige eenheid, in heel het land. Als ik naar Verviers ga, dan ga ik naar een afdeling van de PVDA, en dan ben ik daar gewoon thuis. Ik ben daar niet op bezoek. Die eenheid is er echt, en de nieuwe voorzitster of voorzitter zal in de eerste plaats marxist zijn, Belg en internationalist, om de wereld te doen kantelen.”

---

51 Karin Vanheusden, SolidariTeams van PVDA-voorzitter Peter Mertens helpen nog steeds puin ruimen in Verviers. Gazet Van Antwerpen, 11 september 2021

52 Dirk Van Duppen, Zo verliep de tijd die me toegemeten was. Berchem, Epo, 2020.